

Rep. B. IX. 8. Mandatium Electorale.

In nomine nro lieft in Druck auß gegangener
ctät hin luter dem titul: Amica admoniti
citione: wird für gegeben, als ob im
Braden Lande die meisten theoloci eine
Meinung sein würden, wenn sie gegen
ten für Land bekümmert und das
was für. Braden aber gleichwohl das
das für die publicierung der Apologie verstan
wäre so für einmütig beirathend befohlen mit
quädigstem befohl, alle und in dem dieß beiff.
für für fünfzig pastores und Diacone wollen
grund lügen und pflicht lügen beirath, in dem
Monat feigt dem 30. May an, von der Decision der
hier für für fragen, ein pflicht, was ein in dem für
beirath und ein werden das wieder feigt. p

IX. VIII. 19.

A. III. 24.

F 4 216
9

10 28
1 24
27

DISPUTATIO
De
SOMNO

Quam
Affulgente Supremo Lumine & Numine
In Celeberrima Leucorea
Præside

Dn. M. ABRAHAMO HEI-
NECCIO VVittebergensi, Facult:
Philosophicæ Adjuncto
Liberális exercitiū causâ
proponit

GODOFREDUS LEHNER VVel-
sensis Austrius.

Ad diem 30. Januarii.

WITTEBERGAE

Typis Hæredum Johæ. Richter. Anno 1621.

13

Fortunante DEO.

Prooemium.

In tellectus noster lapsu primævorum nostrorum ita est depravatus, ut in rebus etiam notissimis sese, ut noctua ad lumen meridiei habeat, in exiguis lippiat, in mediocribus cacutiat, in gravioribus omninò in furorem abeat. Quid notius, quid usitatius somno? Quàm plurimum potissimum vita tempus somno dant, quid somnus autem sit, planè ignorant. Ut igitur ab hac ignorantia injuria nos ex parte saltem vindicemus, somni naturam paulò diligentius investigare placuit.

THESIS

1. Omnis virtus naturalis, cùm agendo patiat, determinatum durationis & operationis tempus habet.
2. Cùm igitur sensuum operatio talis sit virtus, perpetuò durare non poterit, sed, quò vires amissas reparare possit, quietem requiret, quæ somnus dicitur.
3. De Naturâ autem somni tot propè sunt opiniones, potissimum apud veteres, quot auctores.
4. Galenus dubitandum censuit an opus sit naturæ, an affectus præter naturam.
5. Alcæon per sanguinis in venas reditum; Empedolces per insiti in sanguine caloris refrigerationem; Plato per spirituum sensui famulantium in partes cerebri anteriores relaxationem somnum fieri voluit.

A 2

6. Et

6. Et quis omnes eas? Alii tamen propius ad veritatem accesserunt, alii longius recesserunt.

7. Quo felicius autem rem assequi possimus, somni vocabulum bifariam accipimus.

8. Aut enim pro naturali privatione sensus & motus usurpatur, quâ ratione somnus imago & frater mortis dicitur: Aut pro ipsa causa somnum efficiente sensusq; ligante.

9. Somnum nunc, tanquam effectum, considerabimus, ut effectû cognito paulatim causâ cognitionem assequi possimus.

10. Est igitur Somnus cessatio naturalis *περὶ τὸ ἀδύναμις*, & ita consequenter sensuum exteriorum, in salutem animalium facta.

11. Vocabulum naturalis excludit cessationem sensuum, quæ in Apoplexia contingit: Item Coma, Lethargum: Licet enim hi affectus convenientiam cum somno habere videantur, cum tamen præter naturam accidant, hinc considerationem non merentur.

12. Ut subjectum somni innotescat, notandum, in quovis subjecto dicitur considerari, Cui & Quo: seu Cui primò tribuatur, & quò respectu, seu quam ob partem ei tribuatur.

13. Sunt enim quædam partes, quæ affecta totum simul in consensum trahunt, ut in Epilepsia & febribus apparet.

14. Subjectum Cui est animal seu corpus animatum.

15. Cujus enim est sentire, ejusdem & dormire. & vigilare: Sentire verò est corporis animati.

16. Suadet hoc necessitas in omnibus animalibus, quia, ut inquit Tarareus in lib. de somno & vig: *potentia sensitiva quandoq; sic defatigatur in suis operationibus, ut indigeat calido influente à corde, ideo oportet illam quiescere, ut à corde restauracionem accipiat.*

17. Diximus in definitione, quòd somnus sit cessatio primi sensus, quò cessante etiam exteriores quiescunt.

18. Impediri autem ille ab actione sua non potest, nisi sedes ejus mutationem subeat, quàm Cerebro tribuimus.

19. Consideratur autem cerebrum, vel ut totum, vel in certos ventriculos distributum.

20. Totum esse non potest, ratio est, quod functiones phantasiae & memoriae, quae idem cum sensu primo domicilium habent, in somno non percant, nec impediuntur.

21. *Hi enim sensus, ut habet Excell. Dn. Sennert. in Phyl. f. 248. non necessario in somno quiescunt, sed si id contingat, ideo fit, quia externi quiescunt. Nam si phantasia in somno interdum non operatur, non ideo fit, quod ejus effectio somnus sit, sed quia à sensibus externis nihil ad illam defertur, circa quod versari possit.*

22. Subjectum ergo Quo erunt anteriores Cerebri ventriculi, quibus clausis repente animal sopitur, ipsa cerebri substantia salva manente.

23. Rationes reddit Erasius in Disp. de somno, quod sensus, qui circa partem cerebri anteriorem sunt, magis occupentur. Tactus autem levius laeditur, quia per nervos motui servientes distribuitur, qui in posteriore parte capitis magis oriuntur.

24. Pharmaca à Medicis magis sincipiti in affectibus soporosis adhibentur, quia illa pars maxime laesa judicatur.

25. Certum autem est, spirituum dispositionem in somno contrariam esse ei, quae in vigilando apprehenditur.

26. Dispositio illa à Causa somni dependet.

27. Ea duplex: Proxima & Remota.

28. Proxima est caloris revocatio: Cum enim vigiliae sequantur motum caloris ac spirituum ad sensorium, ideo somnus per eorundem revocationem fiet. Oppositorum enim sunt oppositae causae.

29. Remota est exhalatio à ventriculo ab alimentis. Illa enim à cerebro condensata, crassiorque facta obstructionem nervorum parit, quae efficit, ut calor ob denegatum ad organa sensuum transitum ad interiora se recipiat.

30. Finis somni, si moderatus sit, est animalis salus, quae in virium restauratione consistit.

31. Inde Tertull. inquit: *Somnus est recreator corporum, vel redintegrator virium, probator valetudinum, pacator operum, Medicus laborum, cui legitime fruendo dies cedit, nox legem facit, auferens rerum colorem.*

A. 3.

31. Finem

31. Finem alium addit Subtilitatis magister Scaliger, Exer. 289. animæ sc. libertatem.

32. Ita enim Exer. 289. inquit: *Somnum à DEO factum, non solum, quod quidem rectè ajunt, ad corporis recreationem, sed etiam ad animæ libertatem. Qui enim, si ad officia spectes, prope modum plantæ vitam vivamus dormientes, voluit, ut tum rectè viveremus. Nam servus eo tempore liber est; atq; etiam dominus evadit aliquando, per insomnia. Pravorum animi supplicia afficiuntur per insomnia. Bonorum atq; sapientum, veritatis investigatione, laudabilium officiorum functione, divina mentes fiunt per insomnia. Soluta namq; non à corpore, sed à corporis penso suas agunt res. Seipsas enim movent, atq; etiam promovent ad effigiem sui finis, quæ sunt olim contemplaturæ. Movere autem seipsam animam non solum agitatione ad intelligendum, sed etiam, ut loquuntur physice, quod istorum pleriq; ignorârunt, suo loco dictum est.*

QUÆSTIONES.

*Cur de nocte suavius, quàm de die
dormiamus?*

Major noctu fit concursus causarum somnum promoventium. Noctis enim frigiditas & tenebræ magnam ad conciliandum somnum vim habent. Accedit consuetudo, quæ altera est natura. Juvat silentium, cujus contrarium, diuturni sc. strepitus efficiunt, ut somni sint insalubriores; sunt enim breves & imperfecti, & ita cruditates, pandiculationes, tumores, corporis gravitatem &c. inducunt. Potissimum verò locum obtinet ordo ac dispositio divina, quæ voluit, ut homines per diem opera vocationis suæ perficerent, noctu verò membra vigiliis & laboribus defatigata quieti darent, viresq; amissas repararent.

*Cur primus in nocte somnus omnium sit
profundissimus?*

In hac quæstione non diu immorabimur, ne furibus
animum

4

animum dare videamur, si, quod ab experiētiā habent, etiam rationibus firmari percipiant. Sub initium enim noctis furari malunt, quā ullō alio tempore, cūm homines somno primo merſi eos obſervare non poſſint. Noſtrum autem hoc eſto. A diuturnis vigiliis & operationibus ſpiritus valdè debilitati, ac magna ex parte diſſoluti non ita citò ad perfectiōnem redeunt, indeque altior ab initio ſomnus. 2. Majori copiam vapores à cibo nuper aſſumpto aſcendunt, ſpiritus animales magis cogunt, Somnumque profundioſiorem reddunt. Vaporibus autem abſumptis, viribusque paulatim redeuntibus, ſomnus ad imperfectionem inclinat.

Quomodo dormientes noctu ſurgere & ambulare poſſint?

Nonnullos homines inter dormiendum ambulare, ac quædam vigilantium opera perficere, non autoritas ſolūm Clafſicorum Autorum, ſed ipſa experientia evincit. In cauſa eſt ſomnus turbatus & imperfectus, in quo ſenſibus nonnullis, cūm non ad modum ſint ligati, tales ambulatores uti poſſunt. 2. Phantaſiæ in ſomno operatio, quæ hominem ob monſtratum aliquod bonum ad ambulandum invitat. 3. Viſ locomotiva quæ in ſomno vix impeditur. In theſibus enim dictum, anteriores cerebri ventriculos in ſomno affici; motui autem ſervientes ſpiritus magis in poſterioribus contineri.

Cur Noctambulones proprio nomine vocati cadant & periclitentur?

Cūm noctambulones à ſomno excitantur, periculi magnitudinem agnoſcunt: Inde formidare incipiunt, ex conſternatione ſpiritus diſſipantur, quibus diſcuſſis facultas debilitatur, & demum nullis nixi fulcris concidunt. Citius autem nomine eo, quod in Baptiſmate acceperunt, vocati excitantur, quā ullo alio: Illud enim ceu notiſſimum citius ad mentem
pene-

penetrat. Sacro verò Baptismo hoc non est adscribendum, quia ut habet Keekerm. in Turcia noctambulones excitantur, licet eo initiati non fuerant.

Quid de Incubo statuendum sit?

Vulgata de incubo opinio originem habere videtur ex illo loco Platonis in Timæo, ut habet Valles. in sacra Philof. f. 29. ubi statuitur, fuisse mulieres, quæ sub hominum specie familiarissimè utebantur dæmonibus, qui cum illis rem habebant, frequenterque, ut cum propriis uxoribus congregiebantur; Viros quoque, quibus fœminea specie succumbebant Dæmones: Et hanc ob causam tales dæmones alii quidem incubi, alii succubi dicebantur. Istæ opinio nostra etiam ætate retinetur, esse sc. tales nonnullos spiritus, qui amore hominum incensi eos nocte dormientes accedant, & ex singulari affectu ita comprimant, ut ne verbum dicere possint. Quæ autem, verba sunt, Valles. d. l. dæmones amare poterunt mulierum pulchritudinem, & cum iis congregi? An est illis ea natura, ut tanquam homines possint mulieribus potiri, & formosis delectari magis, quàm deformibus? Aliena quidem videntur esse hæc omnia à spirituali & incorporea substantiâ, & Naturâ ita dissidente. Nos igitur, servato nomine, Incubum inter depravatas principis facultatis functiones numeramus, in qua loquela & respiratio impediatur. Fit à crasso vapore, sursum ascendente, posteriores cerebri ventriculos implente, spirituumque ad nervos penetrationem impediante, cujus ratione ad instrumenta respirationis, quæ in somno non quiescunt, quia spiritus libere non descendit, ipsa respiratio impeditur, motusque difficultas succedit. Duncan. in arte Med. f. 271. Inde phantasia effingit, dormientem quasi à superincumbente quopiam ita comprimi, ut suffocari videatur, exclamare nequeat, sed confusam vocem edat.

Cur

5

*Cur post somnum Cibus magis gratus
quàm potus?*

Notum, in somno à vapore & halitibus irrigatas omnes corporis partes; Notum etiam, sitim esse desiderium humidi alimenti, ex arefactione potissimum ventriculi. Scit igitur Natura, contraria contrariis pellenda, similia similibus servanda. Indeque, removendæ superflua humiditatis causâ, magis siccum expetit, quàm humidum.

An in somno Concoctio perfectior?

Dictum à nobis est, somnum esse revocatio nem caloris ad interiora: Beneficio autem caloris concoctio perficitur: Sequitur ergò exinde, eò tempore meliorem fieri concoctionem, in quo calor est intensior, quod in somno accidere solet.

Quid studiosis in somno observandum?

Ordinem naturæ invertunt, maximeque delinquent literis incumbentes, si post cœnam diu vigilant, & contra post ortum solem dormiunt. Sole enim ad hemisphœrium nostrum redeunte, vel super eo versante corporis meatus ejus radiis aperiuntur, humoresque & Spiritus ad circumferentiam evocantur, & ita ad vigilandum homo invitatur. Recedente verò, meatus obstruuntur, Spiritus & humores ad interiora revocantur, & ita ad quietem. Concoctionem etiam valdè lædunt: Nam ab aere diurno & calidiore, vigiliis & laboribus Spiritus dissipati sunt, ut nova eorum generatio & restauratio requiratur, quam, qui in multam noctem vigilant, impediunt, præcipuè si literis incumbant, adeò, ut neque meditationi, neque concoctioni ventriculi sufficere possint, sed caput solum vaporibus replent, & spiritus à concoctione avocant, unde cruditates multæ generantur. Excell. D. Senert: de diœta Mediæ ætatis.

*Cur Gallus stato noctis tempore
canat?*

Jocosè nonnulli hujus cantus causam reddunt ex le-
pida illa Luciani fabula, quæ ita sonat: Fuit quandoque Ale-
ctryon juvenis, hoc est, Gallus nomine, hic Marti usque adeo
familiaris est factus, ut subindè eum eo commessaretur, foretq;
amorum ipsius conscius. Sic ubi ad Venerem itaret Mars, ade-
rat comes Alectryon. Quia verò suspectum præcipuè habebat
Solem, ne rem conspicatus Vulcano renuntiaret, præ foribus
excubare adolescentem jubebat, significaturum, ubi comparu-
isset Sol. Fortè ita evenit, ut excubias proderet consopitus ado-
lescens, fieretq; speculatio cæca, ut superveniente clam Sole,
Mars Venusq; complexi deprehenderentur, in utramq;, quod
dicitur, aurem Alectryonis fiduciâ decubantes. Factus verò
certior Vulcanus catenis pertenuibus utrumq; mox illaqueat,
obretitq;, quas ad eum usum diu antea erat comolitus. Sed
emissus denique ex vinculis ejusmodi Mars, in Alectryonem
prorsus sit commotior, nec prius ira deserbuit, quam in ejus
nominis avem deformârit malefidum custodem: Atque ita, ut
crista videretur celsus, sicuti cum hominem ageret, Galeam ge-
staret. Verùm ex antiqui admissi memoria, ut se DEO expur-
gent, illatiq; damni formulâ satisfaciant, hæc aves morem
perperuò servare, diu ante ut præcinent, ubi mox oriturum præ-
senserint Solem, ne lux obrepat incautis. Missis autem jocos
placet ad hanc quæstionem responsio Coll. Connimbr. c. 8.
de somn. & vig. Ut singulis animantium speciebus conveni-
peculiaris inclinatio respectu proprii temperamenti: Ita Gal-
linaceo ex vj nativi temperamenti competit, ut & ordinariè
circa mediam noctem solvantur sensus, eodemq; tem-
pore à proprio phantasiæ instinctu impera-
tur cantus, & alarum plausus.

F I N I S.

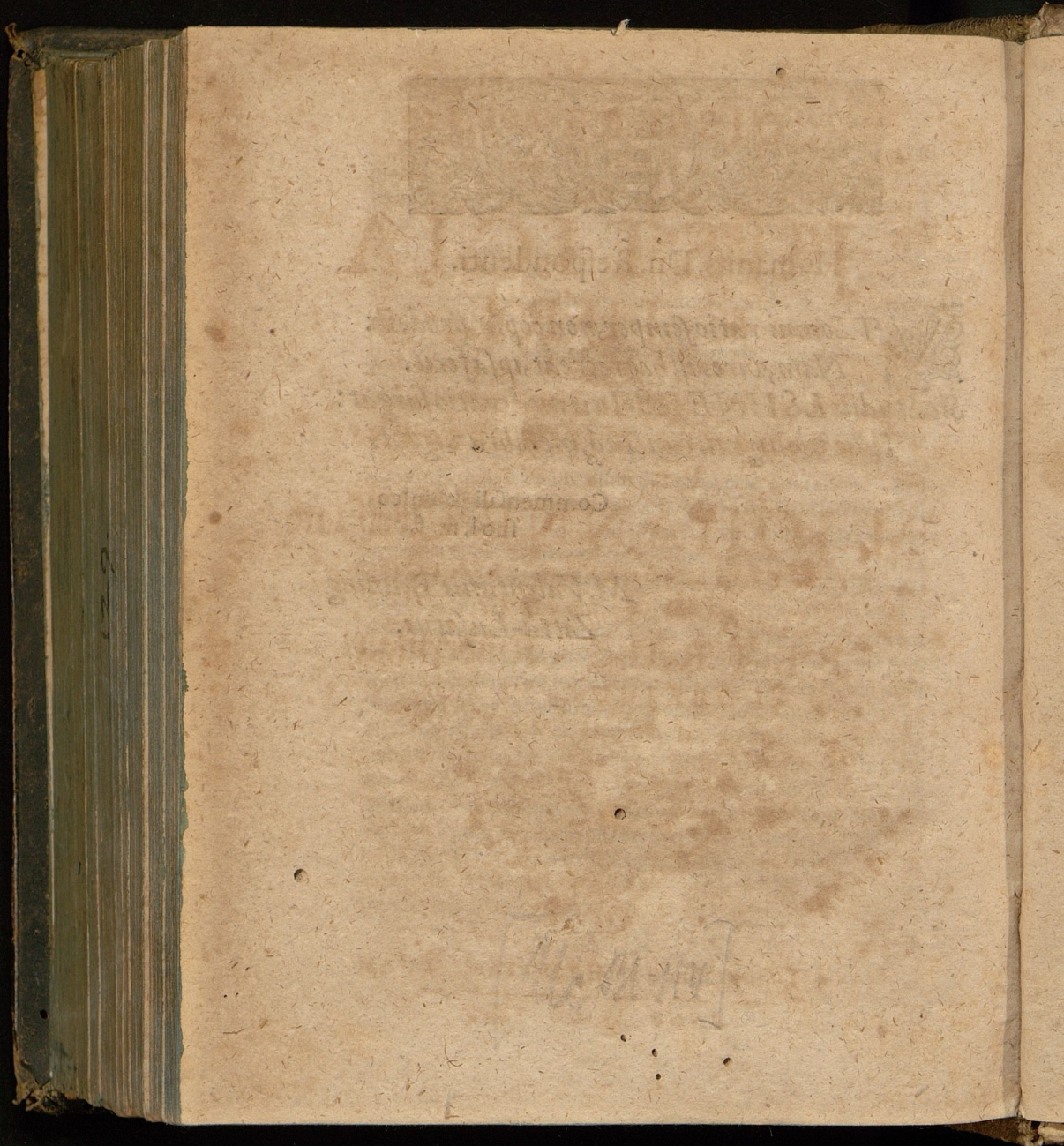
Humanis. Dn. Respondenti.

VT Somni ratio semper, non copia, prodest:
Nam, vires isthac recreat, ipsaferit.
Sic Studiis LEHNERE Tuis moderatio surgat:
Tunc vis ingenii cuncta q̄, membra vigent.

Commenfali & amico
fuo l. m. f.

M. Valentinus Bruning
Zittà-Lufatus.

tempore hoc unum non gubernavit occultā, sed formam dei
secretō habuit nūq̄ ad tempus exaltatōis, in qua Chrs homo
univ^{er}siter et plenarie dominari cepit oib^{us} creaturis sine ulla
intermissione.

Falsae erēg hoc est quādam a^{er}o d^{er}o s^{er}o:

Operatioes carni communicatōe nūq̄ cessant.

Omni præsentiæ usus cessare nūq̄nam potest.

Chrs ut hō spopatur enim patre d^{er}saliter.

Humanitas Chri à p̄mo Conceptionis momento sedit ad dextram dei.

His enim stantibus, Chrs pati et mori non potuisset. Accense
oēs antitheses in solida quōr^{um} controuersionū capitūm decisio
ne positas.

FINIS.

24 2.133 =

17.

ULB Halle 3
004 154 355

sb.

10/17

DISPUTATIO
De
SOMNO
Quam
Affulgente Supremo Lumine & Numine
In Celeberrima Leucorea
Præfide
Dn. M. ABRAHAMO HEI-
NECCIO VVittebergensi, Facult:
Philosophicæ Adjuncto
Liberalis exercitiû causâ
proponit
GODOFREDUS LEHNER VVel-
sensis Austrius.
Ad diem 30. Januarii.
WITTEBERGAE
Typis Hæredum Johan. Richter. Anno 1621.